

Ετσι ονομάζεται η νέα παραγωγή της Κύριας σκηνής του Σατιρικού Θεάτρου δηλώνοντας με την ελαφριά παράφραση του καθιερωμένου στα ελληνικά τίτλου «Υπνέτης δύο αφεντάδων», ότι πρόκειται για διασκευή του κλασικού έργου του Κάρλο Γκολντόνι. Στο σκηνοθετικό της σημείωμα, η Μαριάννα Καυκαρίδου χρησιμοποιεί την έκφραση «ανανεωμένη εκδοχή». Με χρήση την υποκριτική, τα κοστούμια, τα σκηνικά (ο Λάκης Γενηθλής τοποθετεί τη Σοφία Λόρεν σε παλιό Palazzo), τη μουσική και τις κειμενικές αναφορές, η δράση μεταφέρεται στη Νάπολη της δεκαετίας του '50 και... μεταμφιέζεται μαφιόζικα. Ποιανού η μετάφραση χρησιμοποιήθηκε, δεν αναφέρεται στην ταυτότητα της παράστασης. Ίσως η Μαριάννα Καυκαρίδου με τη δουλειά που έκανε πάνω στους διαλόγους της παράστασης αλλοίωσε τόσο την κειμενική βάση που ο μεταφραστής ή οι μεταφραστές, αν χρησιμοποιήθηκαν διάφορες μεταφράσεις, έχασαν το μερίδιο στην πατρότητα.

Η γλωσσική δουλειά έγινε πάντα με γνώμονα την ενδυνάμωση της κωμικότητας του έργου. (Εδώ θα κάνω μια μικρή παρένθεση για να πω ότι φέτος ο ΘΟΚ, το Εθνικό και τώρα το ΚΘΒΕ, με παραστάσεις και εκδόσεις έχουν κηρύξει ανεπίσημο έτος του Γκολντόνι, αλλά οι σκηνοθέτες τον θεωρούν «όχι αρκετά...» αστείο, βαθύ, σκοτεινό κ.ά. και προσθέτουν αυτό που του «λείπει».) Επιστρέφουμε στη διασκευή του Σατιρικού και η πρώτη γλωσσική αλλοίωση είναι η κωμική ιταλοποίηση, με διάσπαρτα τα «mi scuzi», με παρωδικό μιμητισμό της «λαλιάς» των κινηματογραφικών γκάγκστερ. Βασικοί φορείς αυτού του μοτίβου ο Πανταλόνε του Βασίλη Μιχαήλ και ο Μπριγκέλα του Μάριου Δημητρίου (η διασκευή διατηρεί τα ονόματα των χαρακτήρων-μασκών από την Commedia dell'Arte που χρησιμοποιούσε ο Γκολντόνι). Οι δύο ηθοποιοί φαίνεται να ευχαριστιούνται το παιχνίδι με την προφορά, με τα πιστόλια, με τις κινηματογραφικές αναφορές, όλοι οι άλλοι (χαρακτήρες και ηθοποιοί) είναι... λιγότερο «Ιταλοί».

Ως άλλη πηγή γλωσσικής κωμικότητας χρησιμοποιείται το παιχνίδι μεταξύ της λόγιας γλώσσας και της αργκό, είτε με τα πολλά συνώνυμα, το καθένα σε διαφορετικό υφολογικό επίπεδο, για τη διασαφήνιση μιας έννοιας, είτε όταν ο δικηγόρος Λομπάρντι (Σπύρος Γεωργίου) και ο Πανταλόνε δεν μπορούν να συναντηθούν στο ίδιο γλωσσικό επίπεδο, π.χ. στο θέμα με τα «πανομοιότυπα» και «μονοζυγωτικά» δίδυμα, που επαναλαμβάνεται σε διάφορες εκδοχές.

Το περισσότερο γέλιο και το ζωηρότερο ενδιαφέρον του κοινού προκαλούν οι σκηνές που πρωταγωνιστεί ο Τρουφελντίνο (Παναγιώτης Κυριάκου) και ιδιαίτερα όταν η δράση γίνεται φαρσοκινητική (κίνηση Αντρέι Κρουπά). Δεν είμαι μέτοχος της τηλεοπτικής δράσης του Παναγιώτη Κυριάκου, αλλά και τις προηγούμενες

φορές που τον είδα στο θέατρο, η εντύπωση ήταν παρόμοια μ' αυτήν από τον Τρουφελντίνο του: Πρόκειται για έναν ηθοποιό με χιούμορ, ο οποίος όμως θέλει (και ξέρει πώς) να πλασάρει τον ρόλο του σαν ένας stand up κωμικός, δηλαδή, παραμένοντας ο εαυτός του, χωρίς να μεταμορφώνεται, να ενσαρκώνει, να κάνει κάτι, τέλος πάντων, που να αλλοιώνει την persona του ίδιου. Απλά, εδώ του τυχαίνει ένας ρόλος με πολλή σκηνική έκθεση, με δύσκολη και πολλή κίνηση, με αρκετό κείμενο να διεκπεραιωθεί και ο ηθοποιός αναγκάζεται να τρέξει, με την ευρεία έννοια της λέξης.

Παρατήρησα τη σχέση της παράστασης του Σατιρικού με τη διάσημη παραγωγή του 2011 του National Theatre «One Man, Two Guvnors», όπου ο Richard Bean υπογράφει το makeover του έργου του Γκολντόνι, ο Nicolas Hytner τη σκηνοθεσία, και ο James Corden λάμπει στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Η παράσταση ζει, βασιλεύει και

περιοδεύει μέχρι σήμερα. Όπως πολλοί άλλοι, την είδα στην Κύπρο στο πλαίσιο των προβολών National Theatre Live. Το «One Man, Two Guvnors» παίζεται και από άλλα θέατρα στην Αγγλία, σαν αυτόνομη δημιουργία του Richard Bean.

Πόσα κοινά έχει η παράσταση του Σατιρικού με την αγγλική διασκευή, μεταφερμένη στο Μπράιτον του 1963; Και στις δύο παραστάσεις δρουν γκάγκστερ. Και στις δύο ο «Σίλβιο» (αλλιώς λέγεται στην αγγλική εκδοχή) είναι επίδοξος ηθοποιός που μιλά και κινείται με τεατράλε στόμφο. Στην κυπριακή μεταφέρθηκε και η ανασκωμένη γροθιά, που δυσκολεύει τον Αλέξανδρο Μαρτίδη, η οποία στην αγγλική αποτελεί αστεία αναφορά στο «Look back in Anger» του Όσμπορν. Και στις δύο ο Τρουφελντίνο/ Francis φλερτάρει με σεξουάλα φεμινίστρια (η Ζίνα Καυκαρίδου δεν είναι πολύ φυσική στον ρόλο της). Και στις δύο η σκηνή του ταυτόχρονου σερβιρίσματος γίνεται κορυφαία, αλλά «εκεί» υπήρξε προϊόν εργαστηρίου αυτοσχεδιασμών, όπου όλα τα ευρήματα είναι κάποιου! Εκεί σχεδόν χορογραφήθηκε η slapstick

παντομία με χτυπήματα και πεσίματα. Εκεί γεννήθηκε ολόκληρος καινούργιος ρόλος, του 87χρονου σερβιτόρου Alfie με το βηματόδοτι, λαμπρή κλοουνίστικη δουλειά από τον Tom Edden, την οποία μεταφέρει στη σκηνή του Σατιρικού ο Αντρέι Κρουπά. Και στις δύο η γλώσσα του πεινασμένου υπνέτη δύο αφεντάδων πιάνεται σε ποντικοπαγίδα, όταν προσπαθεί να φάει το τυρί. Ο Φλορίντο της κυπριακής παράστασης (Ανδρέας Ρόζου) έχει το ίδιο ζωώδες τρίχωμα με τον ανάλογό του χαρακτήρα της αγγλικής.

Όσοι είδαν και τις δύο παραγωγές, ίσως θυμηθούν και άλλα. Η αίσθηση, βέβαια, είναι διαφορετική. Οι Άγγλοι αυτοσαρκάζονται, κοροϊδεύουν τις τοπικές προφορές, τα στερεότυπα, τους αναγνωρίσιμους εθνικούς τύπους και διασκεδάζουν αφάνταστα. Είναι όμως δύσκολο να παίξεις τους αυτοσχεδιασμούς των άλλων ως ρόλους.